

Секція: Педагогічні науки

Митцева Ольга Сергіївна

старший викладач кафедри філософії

Харківський національний університет радіоелектроніки,

м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблема формування професійного іміджу майбутніх фахівців з інформаційних технологій (ІТ-фахівців) сьогодні цікавить значну кількість зарубіжних і вітчизняних дослідників, що засвідчує багатогранність і складність цього процесу. Саме формування професійного іміджу потрібно починати у студентські роки (16-23 рр.), які є найбільш сензитивним періодом, в якому коригуються і закріплюються позитивні соціально-психологічні властивості, що забезпечують можливість бути суб'єктом власної активності, діяльності, вміння самопрезентувати себе в сучасних умовах ринку праці [8]. Студенти, які не в повній мірі охоплені іміджеформуючою діяльністю в закладах вищої освіти, емпірично набувають теоретичні і практичні знання, які зміщені в бік зовнішніх атрибутів, проте особистісно-ціннісний зміст професійного іміджу грає дуже важливу роль у формування самого фахівця як професіонала.

ІТ-фахівець – це працівник сфери інформаційних технологій, що використовує в процесі виконання своїх професійних обов'язків знання і навички програмування (Б. Головешко) [2]. Як відомо ринок інформаційних технологій розвивається швидше, ніж підготовка кваліфікованих кадрів, також з інтенсивним розвитком ІТ-сфери підвищується зрілість замовників, їхня підготовленість до впровадження складних інфраструктурних рішень, які потребують нестандартного мислення, спеціалізованих знань і вміння

презентувати результати роботи [4]. Тому потреба в ІТ-професіоналах в сучасних організаціях перевершує потужності закладів вищої освіти. У зв'язку з цим формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця спрямоване не тільки на оволодіння нормами професійної діяльності і спілкування, а й на прагнення зробити творчий внесок у професію, збагативши досвід, і оволодіти мультифункціональними прийомами і способами конструктивної взаємодії в колективі ІТ-професіоналів.

У зарубіжних джерелах проблему формування професійного іміджу фахівця досліджували П. Берд, Л. Браун, Е. Семпсон. В основі окреслених досліджень розглядаються питання побудови професійного іміджу завдяки управління власною кар'єрою і прийняття оптимальних рішень, збереження конкурентної переваги в ринкових умовах.

У вітчизняній науці активізуються питання формування професійного іміджу фахівців різних професійних сфер: педагогічної (О. Горovenko, Ю. Дзядевич, І. Ніколаєску, Н. Прус, І. Размолодчикова, Н. Савченко, М. Сперанська-Скарга,), психологічної (Т. Білик, О. Затворнюк), фінансово-економічної (П. Данильчук), інженерної (О. Мазоренко), політичної (Г. Дідух, О. Панасюк, Г. Почепцов), ІТ-індустрії (В. Бондаренко, Л. Зубік, Д. Корчевський, І. Мендзєбровський). Аналіз стану розробленості досліджуваної проблематики дозволив констатувати, що в психолого-педагогічній науці є певні теоретико-методологічні передумови для наукової розробки основ формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця.

Під професійним іміджем майбутнього ІТ-фахівця розуміємо свідомо цілеспрямовано сформований образ, в якому гармонійно поєднано сукупність внутрішніх (особистісні, професійні якості), зовнішніх (культура спілкування, габітус) характеристик для досягнення професіоналізму і кар'єрного росту, ґрунтуючись на професійній підготовці закладів вищої освіти, власному практичному досвіді в ІТ-сфері та відповідаючи

соціальному запиту суспільства. При цьому необхідно відзначити, що професійний імідж майбутнього ІТ-фахівця є частиною культури і відображає моральні цінності, особистісну етику, певні іміджеві характеристики, відповідні майбутній професійній діяльності в ІТ-сфері. Сформований професійний імідж сприяє соціокультурній і професійній ідентифікації особистості, побудові кар'єри в конкурентному середовищі, знаходженню свого призначення в постійно мінливих умовах соціуму. Саме соціальне замовлення суспільства вимагає конкурентоспроможного, мобільного фахівця, відкритого для постійного саморозвитку в контексті осмисленого вибору цілей реалізації життєвого шляху, способів досягнення успішності в різноманітних сферах практики [6].

Логіка дослідження потребує розгляду різних поглядів на поняття «формування професійного іміджу» і розкриття особливостей його формування для майбутнього ІТ-фахівця. Поняття «формування» є визначальним у розвитку особистості (результат розвитку) і позначає становлення, якусь «закінченість», придбання особистістю нових властивостей, якостей, досягнення конкретного стану) у ході активної взаємодії з навколишньою дійсністю. Для уточнення суті і виявлення особливостей формування професійного іміджу ІТ-фахівця в закладах вищої освіти важливими є питання про цілеспрямованість його формування в навчанні або його природної, стихійно сформованої суті.

У науковій літературі під формуванням професійного іміджу майбутнього фахівця в закладі вищої освіти розуміють: активну взаємодію учасників професійної підготовки, спрямовану на усвідомлення майбутніми фахівцями важливості та необхідності створення і корекції позитивного професійного образу фахівця, формування знань, умінь та навичок іміджетворчої діяльності (Н. Савченко) [5 с. 66]; процес досягнення особистісного і професійного успіху, що забезпечується позитивною соціальною і професійною ідентифікацією, професійну адаптацію

випускника проразовательной організацією вищої освіти (І. Сімонова) [7]; послідовність педагогічно доцільних дій викладача, виконання яких гарантує отримання запланованого заздалегідь бажаного мети-результату (імідж студента), вираженого у вигляді позитивного образу фахівця (як самообразу особистості і майбутнього професіонала) з певними заданими характеристиками (гармонійний синтез візуального та внутрішнього образу, професійна компетентність, соціальна, особистісна і професійна активність, суб'єктність, адекватна самооцінка, рівень домагань, здатність до самоаналізу, позитивна Я-концепція, культура дії, спілкування і пізнання і т.д.). (О. Валєєва) [1, с. 58]

Отже, не залежно від суті змісту досліджуваного поняття, дослідники відмічають, що формування професійного іміджу у студента не зводиться до сукупності візуальних якостей, поведінкових дій, внутрішніх і зовнішніх біосоціальних характеристик, що притаманні певній професії. При цьому навчально-виховний процес спрямовано на формування студента як суб'єкта власного розвитку і професійної діяльності, здатного до самовдосконалення протягом усього життя. Саме в цьому сенсі ми будемо надалі використовувати термін формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця в нашому дослідженні.

Узагальнюючи досвід сучасних науковців О. Валєєвої, В. Бондаренко, Л. Зубік, А. Коркішко, Д. Корчевський, Ф. Сімонової та спираючись на специфіку професійної діяльності в ІТ-сфері визначено особливості формування професійного іміджу майбутнього ІТ-фахівця в закладах вищої освіти: цілеспрямований і комплексний педагогічний вплив змісту освіти з урахуванням інтеграції предметів соціально-гуманітарного і професійно-спрямованих циклів, з логікою навчального плану і технологією процесу оволодіння спеціальністю майбутнього фахівця з інформаційних технологій у поєднанні з практичною професійною діяльністю; спрямованість на професійний успіх на основі самостійності, готовності швидко

приспосовуватися до інтенсивних змін у нових формах і засобах інформаційних технологій, ускладненні та збільшенні обсягів інформації; формування вміння знайти підхід до вирішення проблеми або терміново розв'язати нестандартне завдання завдяки неординарним творчим мисленням; переорієнтація індивідуальної ІТ-діяльності на роботу в команді професіоналів, що потребує від особи лідерських якостей, певних знань у галузі психології й управління; орієнтація не на фіксований набір знань, умінь і навичок в ІТ-галузі, а сформованість спектру компетенцій, що забезпечать кар'єрне зростання; вимога до викладача постійно відслідковувати зміни, новинки і тенденції у ІТ-сфері

Таким чином, особливості формування професійного іміджу ІТ-фахівця в закладах вищої освіти обумовлені необхідністю змісту освіти відповідати потребам часу, враховуючи постійні процеси змін в ІТ-сфері, зміні характеру професійної діяльності і посилення ролі соціально-гуманітарних наук (психології, менеджменту, іміджології) оскільки ІТ-фахівець є модератором спілкування в інформаційному суспільстві.

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні навчально-методичного забезпечення формування професійного іміджу в процесі навчання студентів.

Література

1. Валеева О. Н. Педагогический потенциал образовательной организации как средство формирования имиджа студента : дисс. ... канд. пед. наук.; 13.00.01 / О. Н. Валеева. Оренбург, 2016. 183. с.
2. Головешко Б. Актуальні проблеми підготовки сучасних фахівців / Б. Головешко // Теорія і практика управління соціальними системами. 2013. №4. С. 42-49.

3. Ніколаєску І. О. Розвиток професійного іміджу соціального педагога в післядипломній освіті : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. О. Ніколаєску. Черкаси, 2011. 245 с.
4. Особенности поведения сотрудников ИТ в современных организациях. URL: <http://allrefs.net/c5/1kda8/>).
5. Савченко Н. В. Формування професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи в процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін : десерт. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. В. Савченко. Умань, 2016. 262 с.
6. Семенова Л. М. Концепция формирования профессионального имиджа будущего специалиста по связям с общественностью: автореф. дис. ... д-ра пед. наук; 13.00.01 / Л. М. Семенова. Челябинск, 2010. 40 с.
7. Симонова И. Ф. Педагогика имиджа : Монография / И. Ф. Симонова. СПб. : Ультра-Принт, 2012. 304 с.
8. Стрелков Ю.К. Инженерная и профессиональная психология : учебн. пособ. для студ. ВНЗ. М. : изд. Центр «Академия»; Высшая школа, 2001. 360 с.